

C-602/23. sz. ügy

**Az előzetes döntéshozatal iránti kérelemről a Bíróság eljárási szabályzata
98. cikkének (1) bekezdése alapján készített összefoglalás**

A benyújtás napja:

2023. október 3.

A kérdést előterjesztő bíróság:

Verwaltungsgerichtshof (Ausztria)

Az előzetes döntéshozatalra utaló határozat kelte:

2023. szeptember 20.

Felülvizsgálati kérelmet előterjesztő fél:

Finanzamt für Großbetriebe

Másik fél az eljárásban:

Franklin Mutual Series Funds – Franklin Mutual European Fund,
San Mateo

Az alapeljárás tárgya

A tőke szabad mozgásának korlátozása – A tőkejövedelem-adó vissza nem térítése
– Az adóztatási joghatóság kiegyensúlyozott megosztásának megőrzése

Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgya és jogalapja

Előzetes döntéshozatal iránti kérelem; EUMSZ 267. cikk

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

1) Az EUMSZ 63. cikk szerinti szabad tőke mozgás korlátozását képezi-e az InvFG 2011 (2011. évi InvFG [a befektetési alapokról szóló 2011. évi törvény]) 188. §-ához hasonló olyan rendelkezés, amelynek az a hatása, hogy a belföldi társasággal összehasonlítható külföldi szervezetek Ausztriában ki vannak zárva a tőkejövedelem-adó visszatérítéséből, ha anyagi szempontból a 2009/65/EK irányelv értelmében vett ÁÉKBV-nek felelnek meg, és ezért belföldön nem működhetnek társaságként, mert az ilyen szervezetek Ausztriában csak „átlátható elkülönített vagyontömeg” jogi formában működhetnek?

2) Az előző kérdésre adott igenlő válasz esetén: Objektíve összehasonlítható helyzetben van-e egyrészt az olyan belföldi társaság, amely a kockázatmegosztás elvének megfelelően fekteti be eszközeit, de a befektetőktől nyilvánosan bevont tőke hiányában nem minősül ÁÉKBV-nek, és ezért belföldön is működhet társaságként, másrészt az olyan külföldi befektetésialapkezelő-társaság, amely a befektetőktől nyilvánosan bevont tőke miatt ÁÉKBV-nek minősülne a belföldi elvek szerint, és ezért belföldön nem működhetne társaságként?

3) Az előző kérdésre adott igenlő válasz esetén: Igazolja-e a tőke szabad mozgásának korlátozását az adóztatási joghatóság kiegyensúlyozott megosztásának megőrzése, mert a 2011. évi InvFG 186. és 188. §-a azt kívánja biztosítani, hogy se belföldi, se külföldi nyilvános alap ne fejthessen ki adózáselhárító hatást a befektetők tekintetében, és így a befektetők csak azon esetekben mentesüljenek a tőkejövedelem-adó alól, amelyekben Ausztria a kettős adóztatás elkerüléséről szóló egyezményben lemondott adóztatási jogáról?

A hivatkozott uniós jogi rendelkezések

Az átruházható értékpapírokkal foglalkozó kollektív befektetési vállalkozásokra (ÁÉKBV) vonatkozó törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezések összehangolásáról szóló, 2009. július 13-i 2009/65/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv; EUMSZ 63. cikk

A hivatkozott nemzeti rendelkezések

Az Investmentfondsgesetz 2011 (a befektetési alapokról szóló 2011. törvény [InvFG 2011 {2011. évi InvFG}]) BGBl. I 77/2011. sz. szerinti változatának 2., 3., 46., 186. és 188. §-a; az Einkommensteuergesetz (a jövedelemadóról szóló

törvény [EStG]) 93. §-a; a Körperschaftssteuergesetz 1988 (a társasági adóról szóló 1988. évi törvény [KStG 1988 {1988. évi KStG}]) 21. §-a

A 2011. évi InvFG 186. §-a a következőképpen rendelkezett: „(1) A közös befektetési alap [...] jövedelméből származó, a kapcsolódó költségekkel csökkentett felosztott hozamok a befektető adóköteles jövedelmének minősülnek. [...]”

A 2011. évi InvFG 188. §-a a következőképpen szövegezte: „A 186. § rendelkezéseit a külföldi közös befektetési alapokra is alkalmazni kell. A jogi formától függetlenül külföldi közös befektetési alapnak minősül minden olyan, valamely külföldi jog hatálya alá tartozó vagyontömeg, amelyet a törvény, a létesítő okirat vagy a tényleges gyakorlat szerint a kockázatmegosztás elvének megfelelően fektetnek be. [...]”

Az 1988. évi KStG 21. §-a (1) bekezdésének 1a. pontja értelmében:

„1a. Az Európai Unió olyan tagállamában vagy az Európai Gazdasági Térség olyan államában illetőséggel rendelkező, korlátozott adókötelezettség alá tartozó adózó részére, amelynek viszonylatában átfogó közigazgatási és végrehajtási jogsegély áll fenn, [...] kérelemre vissza kell fizetni az általa megszerzett jövedelem után megfizetett tőkejövedelem-adót, amennyiben a tőkejövedelem-adó nem vonható le az illetőség szerinti országban a kettős adóztatás elkerüléséről szóló egyezmény alapján. Az adózónak kell bizonyítania, hogy a tőkejövedelem-adó egészben vagy részben nem vonható le.”

A hivatkozott uniós ítélezési gyakorlat

2014. április 10-i Emerging Markets Series of DFA Investment Trust Company ítélet, C-190/12, EU:C:2014:249

2018. június 21-i Fidelity Funds és társai ítélet, C-480/16, EU:C:2018:480

2018. szeptember 20-i EV ítélet, C-685/16, EU:C:2018:743

2018. október 4-i Bizottság kontra Franciaország (Forrásadó) ítélet, C-416/17, EU:C:2018:811

2022. április 7-i Veronsaajien oikeudenvolvontayksikkö (A szerződéssel létrehozott befektetési alapok adómentessége) ítélet, C-342/20, EU:C:2022:276

A tényállás és az eljárás rövid bemutatása

- 1 Az eljárásban részt vevő másik fél az USA-ban székhellyel rendelkező befektetési társaság. E fél az USA-ban (Delaware-ben) székhellyel rendelkező trösztöz tartozó úgynevezett „series”, tehát egy önálló részvagyontömeg. Az Egyesült Államok joga (Delaware Statutory Trust Act, 12 Del. C. 3801. és azt követő §-ok)

szerint a tröszt önálló jogi személynek minősül, amely perelhet és perelhető. Az Egyesült Államok joga szerint a tröszt az eljárásban részt vevő másik félnek betudandó részvagyontömeg polgári jogi tulajdonosa, az eljárásban részt vevő másik fél pedig e részvagyontömeg gazdasági tulajdonosa. Az Egyesült Államok joga szerint minden „series” adókötelezettség alá tartozó társaságnak minősül. Az USA-ban minden bel- és külföldi jövedelem – ideértve a realizált értéknövekedésből származó jövedelmet is – adóköteles. A jövedelem befektetőknek történő betudása az USA-ban felosztást feltételez; ellenkező esetben a „series”-nek tudják be a jövedelmet (a mögöttes jogalanyok adóztatásának hiánya). A „series” tekintetében az USA-ban adókedvezmény áll rendelkezésre. Amennyiben a „series” a (realizált értéknövekedés nélkül számított) adóköteles jövedelem legalább 90%-át felosztják, a felosztást adózási célból beszámíthatják. Ezzel akár nullára is csökkenthető az Egyesült Államokban fizetendő szövetségi jövedelemadó. A Bundesfinanzgericht (szövetségi pénzügyi bíróság, Ausztria) e tekintetben nem vitatott megállapításai szerint az eljárásban részt vevő másik fél teljes felosztást végzett 2013 tekintetében, és így nem kellett az Egyesült Államokban szövetségi jövedelemadót fizetnie.

- 2 Az eljárásban részt vevő másik fél egy olyan szabadon átruházható nyilvános alap, amely túlnyomórészt európai tőzsdéken jegyzett részvényekbe fektet be, és az illetősége szerinti országban – az európai és nemzeti felügyeleti joggal összehasonlítható szabályrendszer szerint – pénzügyi felügyelet alá tartozik. Kezelése ugyanazokat az elveket és befektetési kritériumokat követi, mint egy Luxemburgban engedélyezett azonos nevű befektetési alapé. A tevékenység minden lényeges szempontból megfelel egy belföldi befektetési alapnak és így a 2009/65/EK irányelv értelmében vett „átruházható értékpapírokkal foglalkozó kollektív befektetési vállalkozásnak” (ÁÉKBV).
- 3 Két osztrák, tőzsdén jegyzett részvénytársaságban fennálló portfóliórészesedések alapján a 2013-as naptári évben 387 679 euró összegű osztalék kifizetésére került sor az eljárásban részt vevő másik fél részére. Az osztalékfizető társaságok levonták a 25%-os tőkejövedelem-adót, és azt befizették a Finanzamt-nak (adóhivatal, Ausztria). A levont forrásadó összege 2013-ban 96 920 euró volt.
- 4 Az eljárásban részt vevő másik fél kérelmére az adóhivatal – az Osztrák Köztársaság és az USA között fennálló, a kettős adóztatás elkerüléséről szóló egyezmény alapján – 15%-ra csökkentette a tőkejövedelem-adót, és a levont 25%-os tőkejövedelem-adóhoz képest fennálló különbözet összegét (38 768 eurót) visszatérítette az eljárásban részt vevő másik félnek az USA-ban illetőséggel rendelkező befektetői tekintetében. További – az 1988. évi KStG 21. §-a (1) bekezdésének 1a. pontjára alapozott – kérelmével az eljárásban részt vevő másik fél a saját nevében az ugyanezen jövedelmek után 2013-ra megfizetett, fennmaradó forrásadó (58 152 euró) visszatérítését kérte, hogy így összességében nullára csökkenjen a tőkejövedelem-adó összege.
- 5 Az adóhivatal elutasította a kérelmeket azzal az indokkal, hogy az eljárásban részt vevő másik fél nem az EU/EGT-térségben rendelkezik illetőséggel. 2017. október

3-i ítéletével a Bundesfinanzgericht (szövetségi pénzügyi bíróság) szintén megtagadta a tőkejövedelem-adó visszatérítését.

- 6 2021. január 13-i ítéletével a Verwaltungsgerichtshof (legfelsőbb közigazgatási bíróság, Ausztria) hatályon kívül helyezte e határozatot tartalmának jogellenessége miatt, mert annak vizsgálatához, hogy vissza kell-e téríteni a tőkejövedelem-adót, először típus-összehasonlítás keretében meg kell állapítani, hogy a külföldi szervezet összehasonlítható-e egy osztrák társasággal, egy második lépésben pedig meg kell vizsgálni a jövedelmek betudását. Ha csak a 2011. évi InvFG 188. §-a akadályozza meg a jövedelmek külföldi szervezetnek történő betudását, akkor a tőke szabad mozgásának korlátozása valósul meg, amelynek igazolhatóságát meg kell vizsgálni. Folytatólagos eljárásban a Bundesfinanzgericht (szövetségi pénzügyi bíróság) a vitatott tőkejövedelem-adó visszatérítését ítélte meg az eljárásban részt vevő másik fél javára. Ezen ítélet ellen irányul a Finanzamt für Großbetriebe (a nagyvállalatokért felelős adóhivatal, Ausztria) felülvizsgálati kérelme.

Az alapeljárásban részt vevő felek főbb érvei

- 7 A nagyvállalatokért felelős adóhivatal lényegében arra hivatkozik, hogy a típus-összehasonlítás keretében figyelembe kell venni azt a körülményt, hogy az eljárásban részt vevő másik fél a székhelye szerinti ország felügyeleti joga szerint is befektetési alapnak minősül. Az Unión belül az eljárásban részt vevő másik fél engedélyköteles lenne az ÁÉKBV-irányelv alapján. A felügyeleti jogi szempontból befektetési alapnak minősülő és egy ÁÉKBV-nek megfelelő belföldi szervezetek 2013-ban kivétel nélkül az átlátható befektetési alap-adóztatás hatálya alá tartoztak. Egy, a külföldi felügyeleti jog szerint szintén befektetési alapnak minősülő és egy ÁÉKBV-nek megfelelő külföldi szervezetre ugyanennek kell vonatkoznia. Még ha az összehasonlíthatóságból indulunk is ki, a rendelkezést igazolja az adóztatási joghatóság kiegyensúlyozott megosztásának megőrzése, az adórendszer koherenciája és a visszaélések elkerülése.
- 8 Az eljárásban részt vevő másik fél lényegében arra hivatkozott, hogy igaz ugyan, hogy az 1988. évi KStG 21. §-a (1) bekezdésének 1a. pontja a szövege szerint csak az Unió egyik tagállamában vagy az EGT egyik államában székhellyel rendelkező, korlátozott adókötelezettség alá tartozó adózókra alkalmazandó, de az EUMSZ 63. cikk szerinti szabad tőke mozgásra vonatkozó uniós jogi ítélkezési gyakorlatra figyelemmel a harmadik országbeli jogalanyok számára is lehetőséget kell biztosítani a megfizetett forrásadó visszafizetésének kérelmezésére.

Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem indokolásának rövid bemutatása

- 9 A 2011. évi InvFG 2. §-ának (2) bekezdése értelmében ÁÉKBV-nek tekintendő osztrák befektetési alapok felügyeleti jogi szempontból kizárólag elkülönített vagyontömegként hozhatók létre. A 2011. évi InvFG 46. §-a alapján ezt az elkülönített vagyontömeget a mindenkor befektetőknek kellett betudni; maga az

elkülönített vagyontömeg nem rendelkezett jogi személyiséggel. A 2011. évi InvFG 186. §-a az ilyen ÁÉKBV-k tekintetében kötelező jelleggel átlátható befektetésialap-adóztatást írt elő. Ez azt jelenti, hogy maga az alap nem adóalany, és a jövedelmet a befektetőknek kell betudni.

- 10 Ha egy osztrák befektetési alap portfólióosztalékban részesül egy osztrák tőketársaságban fennálló részesedésből, akkor a jövedelmet adózási szempontból nem az alapnak, hanem a befektetőknek tudják be. Ha a befektetők nem Ausztriában rendelkeznek illetőséggel, akkor az illetőségük szerinti országgal kötött, a kettős adóztatás elkerüléséről szóló egyezmény alapján visszatérítik részükre a tőkejövedelem-adót.
- 11 A 2011. évi InvFG 188. §-a úgy rendelkezett, hogy külföldi közös befektetési alapok esetében a jövedelem befektetőknek történő – jogi formájuktól független – betudása révén minden esetben alkalmazni kell a 2011. évi InvFG 186. §-át, tehát az átlátható befektetésialap-adóztatásra vonatkozó szabályozást, ha a külföldi jog hatálya alá tartozó vagyontömeget a törvény, a létesítő okirat vagy a tényleges gyakorlat szerint a kockázatmegosztás elvének megfelelően fektették be. Az eszközeiket a kockázatmegosztás elvének megfelelően befektető külföldi társaságok esetében tehát akkor is ez érvényesült, ha a típus-összehasonlítás alapján egy belföldi jogi személlyel összehasonlíthatók voltak.
- 12 Ezzel szemben a társasági formában működő belföldi társaságokat minden esetben a jogi forma szerint értékelték, és a társaságiadó-jog szerint adóztatták meg, még ha a vagyontömeg befektetésére a törvény, a létesítő okirat vagy a tényleges gyakorlat szerint a kockázatmegosztás elvének megfelelően került is sor.
- 13 Az osztrák felügyeleti jog szerint az eljárásban részt vevő másik fél ÁÉKBV-nek minősülne, és belföldön kizárólag a befektetők közös tulajdonában álló elkülönített vagyontömegeként lenne létrehozható. Az ilyen elkülönített vagyontömeg kötelező jelleggel mindig az átlátható befektetésialap-adóztatás hatálya alá tartozott.
- 14 A Verwaltungsgerichtshof (legfelsőbb közigazgatási bíróság) számára felmerül a kérdés, hogy a tőke szabad mozgásának korlátozását képezi-e a 2011. évi InvFG 188. §-ához hasonló olyan szabályozás, amely az ÁÉKBV-k, illetve az ÁÉKBV-nek megfelelő külföldi nyilvános alapok különleges esetében biztosítja a belföldi és külföldi befektetési alapokkal való egyenlő adójogi bánásmódot. Az eljárásban részt vevő másik fél ugyanis, ha osztrák befektetési alapként működne, szintén nem számíthatta volna be a tőkejövedelem-adót, és szintén nem részesülhetett volna tőkejövedelemadó-visszatérítésben. Ezért a befektetők számára nem vonzóbb külföldi helyett belföldi nyilvános alapokba befektetni. Éppen ellenkezőleg: ha a 2011. évi InvFG 188. §-át az ÁÉKBV-k esetében is háttérbe szorítja az uniós jog, akkor vonzóbb belföldi helyett külföldi nyilvános alapba befektetni, mert csak a külföldi alap fejt ki adózáselhárító hatást.

- 15 Az osztrák befektetésialap-adóztatás koncepciója kezdettől fogva szorosan kapcsolódott a felügyeleti joghoz, amely nem tette lehetővé a társaságként történő létrehozást, és arra irányult, hogy a belföldi és külföldi nyilvános alapok esetében biztosítsa az átlátható adóztatást a befektetők szintjén. Ez következik már a felügyeleti jog és az adójogi rendelkezések 1963-tól egyetlen törvényben történő közös szabályozásából (az Investmentfondsgesetz 1963 [a befektetési alapokról szóló 1963. évi törvény] 23. §-a) is. A belföldi nyilvános alapok adóztatására vonatkozó külön szabályozást nem tartottak szükségesnek, mert a felügyeleti jog szerint csak átlátható szervezetek lehettek alapok, és az alapok így nem lehettek adóalanyok.
- 16 A kapcsolatot jól mutatják továbbá az Alternative Investmentfonds Manager-Gesetz (az alternatív befektetési alapkezelőkről szóló törvény [AIFMG {ABAK-törvény}]) jelen eljárásban még nem alkalmazandó rendelkezései is; e törvény szerint – a 2011/61/EU irányelvnek megfelelően, amelyet e törvény ültetett át belföldön – a korábbiaktól eltérően társaságként is létrehozhatók bizonyos nyilvános ABA-k (például ingatlanbefektetési alapok). Ezzel egyidejűleg ugyanis úgy módosították a befektetési alapok esetében a 2011. évi InvFG 186. és 188. §-ában szabályozott adóztatást, hogy – belföldön is – már csak azt veszik figyelembe, hogy az alap felügyeleti jogi szempontból befektetési alapnak (például ÁÉKBV-nek vagy ABA-nak) minősül-e, és a jogi forma így már nem bír jelentőséggel. Így továbbra is valamennyi nyilvános alap esetében biztosított marad, hogy az alap – még ha jelenleg egy belföldi társaságról van is szó – ne fejthessen ki adózáselhárító hatást, és a befektetők átlátható adóztatására kerüljön sor. A belföldi nyilvános alapokra vonatkozó – a 2011. évi InvFG 188. §-ával összehasonlítható – adójogi szabályozás csak a felügyeleti jog ABAK-törvény általi módosításával vált szükségessé.
- 17 E körülmények között a Verwaltungsgerichtshofnak (legfelsőbb közigazgatási bíróság) kétségei vannak azzal kapcsolatban, hogy objektíve összehasonlíthatók-e egymással az anyagi szempontból ÁÉKBV-nek minősülő külföldi nyilvános alapok és az eszközeiket ugyan a kockázatmegosztás elvének megfelelően befektető, de nem ÁÉKBV-nek minősülő társaságok.
- 18 Ha a Bíróság szerint a helyzetek objektíve összehasonlíthatók, akkor a Verwaltungsgerichtshof (legfelsőbb közigazgatási bíróság) véleménye szerint meg kell vizsgálni, hogy igazolható-e a tőke szabad mozgásának korlátozása. E tekintetben különösen azt kellene megvizsgálni, hogy fennállhat-e az adóztatási joghatóság kiegyensúlyozott megosztása megőrzésének igazoló oka.
- 19 Az osztrák jog szerint a belföldi ÁÉKBV-k nem mentesülnek a tőkejövedelem-adó alól. Mentésülésre minden esetben csak a befektetők szintjén kerülhet sor. A befektetésialap-adóztatás osztrák koncepciója ily módon biztosítja, hogy a belföldi adójog szerint adóköteles tőkejövedelem csak akkor és annyiban mentesüljön a tőkejövedelem-adó alól (beszámítás vagy visszatérítés útján), ha és amennyiben a mindenkor befektetők egy (Ausztria által az illetőségük szerinti országokkal kötött) kettős adóztatás elkerüléséről szóló egyezmény hatálya alá

tartoznak, amely a tőkejövedelem-adó csökkentését vagy az alóli mentességet biztosít. A 2011. évi InvFG 188. §-a a szintén egy AÉKBV-nek megfelelő külföldi befektetési alapok esetében ugyanígy biztosítja, hogy mentesülésre ebben az esetben is csak a befektetők illetősége szerinti országokkal kötött, a kettős adóztatás elkerüléséről szóló egyezmények alapján kerüljön sor.

- 20 Ez mindenekelőtt azon természetes személy befektetők szempontjából bír jelentőséggel, akiket adókötelezettség terhel a részesedésekből származó belföldi jövedelmek tekintetében, és akik a kettős adóztatás elkerüléséről szóló egyezmény révén főszabály szerint csupán a tőkejövedelem-adó részleges visszatérítésében részesülhetnek. Ha e befektetők egy belföldi alapon rendelkeznek részesedéssel, a visszatérítésre csak a kettős adóztatás elkerüléséről szóló egyezmény alapján kerül sor. Az eljárásban részt vevő másik fél adózáselhárító hatásának elismerése esetén a tőkejövedelem-adó egészét visszatérítenék az alapnak és így végső soron a befektetőknek is, függetlenül attól, hogy a rájuk vonatkozó, a kettős adóztatás elkerüléséről szóló egyezmény alapján jogosultak voltak-e visszatérítésre.
- 21 Összességében úgy tűnik, hogy az uniós jog értelmezése e kérdések tekintetében nem annyira nyilvánvaló, hogy az semmilyen észszerű kétségnek nem enged teret.